

УДК 658.11:35.073.52

Сирцева С. В., к.е.н.,

Мулява Д.Г.

Миколаївський національний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті розглянуто основні елементи внутрішнього контролю фінансових результатів. Окреслено основні завдання контролю фінансових результатів за етапами господарського контролю. Визначено об'єктивні причини щодо проведення внутрішнього контролю фінансових результатів на підприємстві.

Ключові слова: внутрішньогосподарський контроль, фінансові результати, прибуток, збиток.

Syrtzeva S., Mulyava D.

ORGANIZATION OF INTERNAL CONTROL OF ENTERPRISES' FINANCIAL RESULTS

The data about enterprise's financial situation is an important part of managing its financial and economic activity. The financial situation of any company is largely determined by its financial results, namely its profit or loss. Income is one of the key concepts of market economy, a major source of national financing and an indicator of the enterprises' success.

A necessary condition for stable and efficient business functioning is the internal control at the enterprises.

It should be noted that in the current economic conditions, there are several issues in the organization of internal control of the enterprises' financial results, namely: identification of factors influencing the construction of the financial results' internal control; organization of financial results' internal control in the determination of subjects, objects, special features, tasks, and information support; methodical maintenance of financial results' internal controls in the determination of control stages, application methods, techniques and tools.

We believe that in order to solve these problems it is necessary to develop an appropriate system of financial results' internal control.

The financial results' control and monitoring should cover all phases of economic cycles in every enterprise's activity and can not be separated from the controlling process of the whole company. This will ensure checking account information at all stages of company's economic cycle company and provide timely information about income, expenses and financial results.

The established financial results' internal control system involves financial results of the previous, current and future control.

Methods of financial results' internal control should consist of the following areas as checking accounts (70, 90); verification of documentary evidence, checking compliance with the accounting policies, validation and determination of the financial results' accounts.

Thus, the organization of financial results' internal control is the main condition for the effective prevention, timely detection and elimination of errors, inaccuracies, irregularities and deviations that will improve the efficiency of businesses' operation.

Key words: interfarm control, income, profit, loss.

Сырцова С. В., Мулява Д. Г.

ОРГАНИЗАЦИЯ ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ НА ПРЕДПРИЯТИИ

В статье рассмотрены основные элементы внутреннего контроля финансовых результатов. Определены основные задачи контроля финансовых результатов по этапам хозяйственного контроля. Очерчены объективные причины относительно проведения внутреннего контроля финансовых результатов на предприятии.

Ключевые слова: внутривозвратный контроль, финансовые результаты, прибыль, убыток.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Дані про фінансовий стан підприємства є найважливішою складовою частиною управління його фінансово-господарською діяльністю. Фінансовий стан підприємства багато в чому визначається його фінансовими результатами – прибутком або збитком. Прибуток є одним з ключових понять ринкової економіки та одним з основних джерел внутрішнього фінансування, індикатором успішності діяльності підприємства. Інформація про фінансові результати становить найбільший інтерес для користувачів і використовується ними для прийняття будь-яких управлінських рішень. У конкурентному середовищі ринкових відносин одним з найважливіших інструментів управління фінансовими результатами діяльності підприємства стає внутрішній контроль, функціонування якого має за мету збереження та ефективного використання активів, забезпечення фінансової стійкості підприємства. З зв'язку з цим кожному підприємству необхідно мати належно організовану систему внутрішнього контролю, яка в умовах ринкового середовища та конкурентної боротьби за ринки досі розвивається.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідження питань організації контролю фінансових результатів здійснювали такі вчені, як: В. Белік [1], О. Богданюк [2], Т. Бутинець [3], Ф. Бутинець [4], М. Дубініна [5], С. Шипіна [6], Т. Шматковська [7] та інші.

У більшості наукових розвідок дослідниками розглядається проблематика лише окремих методів чи завдань внутрішнього контролю фінансових результатів, або лише один з етапів здійснення процесу контролю – контроль доходів, витрат тощо. Тому питання організації проведення внутрішнього контролю фінансових результатів є актуальним та потребує подальших системних досліджень.

Цілі статті. Мета статті полягає у дослідженні теоретичних аспектів внутрішнього контролю фінансових результатів на підприємствах та визначенні його ролі за ринкових умов господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Необхідною умовою стабільного та ефективного функціонування суб'єктів господарювання є проведення на підприємствах внутрішньогосподарського контролю [2, с. 247].

На думку Ф.Ф.Бутинця, внутрішній контроль є постійною, щоденною роботою персоналу підприємства, яка унеможливорює будь-які зловживання та відхилення від діючих внутрішніх правил і надає можливість ефективно й економно використовувати ресурси підприємства, а також захищати інтереси працюючих. Без внутрішнього контролю не може ефективно діяти будь-яка господарська одиниця в суспільстві [4].

Система внутрішнього контролю підприємства націлена на: своєчасне складання документів; організацію системи внутрішнього аудиту; контроль за дотриманням необхідних процедур в ході господарських операцій; контроль за активами та документацією; оцінка та набір персоналу, що заслуговує на довіру тощо.

Організацію системи внутрішнього контролю фінансових результатів неможливо здійснити без створення якісної системи внутрішнього контролю загалом на підприємстві.

Внутрішньогосподарський контроль фінансових результатів

підприємства здійснюється з метою знаходження шляхів ефективнішого управління підприємством, резервів для підвищення фінансових результатів господарюючого суб'єкта і, як наслідок, виконання основної мети фінансового менеджменту – підвищення добробуту власників підприємства [7, с. 9].

До завдань внутрішнього контролю фінансових результатів на підприємстві належать:

- формування фінансових результатів згідно з правилами бухгалтерського обліку;
- забезпечення достовірності показників фінансової звітності;
- забезпечення точності та повноти інформації;
- забезпечення прозорості, оптимальної деталізації та класифікації даних, що формують фінансовий результат;
- забезпечення можливості аналізу показників, що формують фінансові результати з метою підвищення ефективності управлінського обліку, прогнозування та поточного управління фінансовими результатами;
- пошук резервів та можливостей збільшення прибутку підприємства.

Контроль фінансових результатів повинен охоплювати моніторинг всієї діяльності підприємства, адже кожна дія, кожна здійснена господарська операція прямо чи опосередковано впливає на кінцевий результат господарювання. Саме тому лише для повного та ефективного контролю фінансових результатів недостатнім буде лише проконтролювати правильність обчислення прибутку (збитку), який отримало підприємство за певний період, проаналізувати причини його зміни в порівнянні з минулим періодом чи плановими показниками, а дуже важливим є попередній та поточний контроль протягом всіх циклів діяльності, що дає змогу оперативно здійснювати вплив на результат господарювання, оцінювати ефективність дій та переглядати прийняті рішення.

Необхідно зазначити, що в сучасних умовах господарювання існує ряд проблемних питань в організації внутрішнього контролю фінансових результатів на підприємстві, а саме:

- 1) визначення факторів впливу на побудову системи внутрішнього контролю фінансових результатів;
- 2) організація внутрішнього контролю фінансових

результатів в частині визначення суб'єктів, об'єктів, завдань та особливостей інформаційного забезпечення;

3) методичне забезпечення внутрішнього контролю фінансових результатів діяльності в частині визначення етапів контролю, застосування методів, прийомів та засобів [6, с. 403].

Невирішеність даних питань у сфері внутрішнього контролю фінансових результатів впливає на організаційно-методичне забезпечення бухгалтерського обліку господарської діяльності. Це, в свою чергу, призводить до формування недостовірної та неповної інформації для прийняття управлінських рішень.

Вважаємо, що важливим етапом вирішення проблемних питань є формування відповідної системи внутрішнього контролю фінансових результатів.

Тобто система внутрішнього контролю забезпечує здійснення господарської діяльності підприємства. Від можливостей правильно налагодженого механізму та компетентного його використання залежать умови безперебійного функціонування всіх основних господарських процесів суб'єкта господарювання.

Контроль фінансових результатів повинен охоплювати всі етапи господарювання, всі цикли діяльності і не може існувати відокремлено від контролю всієї діяльності підприємства. Це забезпечить перевірку облікової інформації на всіх етапах облікового циклу підприємства, надасть оперативну інформацію про доходи, витрати та фінансові результати.

Встановлена система внутрішнього контролю фінансових результатів передбачає здійснення попереднього, поточного та наступного контролю (рис. 1). На етапі попереднього контролю здійснюється ряд контрольних процедур, що стосуються операцій, які лише мають відбутися..

Поточний контроль – це фактичний контроль, який стосується дій і операцій у ході їх виконання з метою встановлення, чи правильно вони проходять і відповідають встановленим визначенням. Він є свого роду системою вчасного попередження негативних наслідків і негайно повідомляє про загрози, які стосуються порушення правил, марнотратства, фальсифікації.

Рис. 1. Система внутрішнього контролю фінансових результатів підприємстві

Наступний контроль має обмежену ефективність у порівнянні з попереднім і поточним контролем, а, отже, не може активно впливати на діяльність, яка перед цим здійснювалась неправильно. В даному випадку система контролю передбачає на етапі

наступного контролю здійснення перевірки правильності розподілу та використання фінансового результату підприємства. Це в значній мірі залежить також від якості проведення контрольних процедур на попередніх стадіях контролю підприємства.

Щодо методики внутрішнього контролю фінансових результатів, то вона має бути заснована на проведенні перевірок та застосуванні контрольних процедур на етапах формування в обліку показників прибутків та витрат від основної та інших видів діяльності; правильності розрахунку податку на прибуток і чистого прибутку.

Запропоновану методику внутрішнього контролю фінансових результатів представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Методика внутрішнього контролю фінансових результатів на підприємстві

Напрями контролю	Зміст контролю
Рахунки бухгалтерського обліку, що мають перевірятися	В ході визначення правильності та обґрунтованості обліку доходів перевірці підлягають кредитові обороти по рахунку 70 «Дохід від реалізації» з відповідними кореспондуючими рахунками. При аналогічній перевірці обліку витрат перевірці підлягають дебетові обороти по рахунку 90 «Собівартість реалізації» з кореспондуючими рахунками
Перевірка документального підтвердження	Наявність відповідним чином оформлених договорів, таких первинних документів, як рахунок-фактура, видаткова накладна, податкова накладна, товарно-транспортна накладна
Дотримання вимог облікової політики	1. Методи оцінки сировини та матеріалів для визначення розміру матеріальних витрат. 2. Умови визнання та критерії оцінки доходу від надання і виконання робіт та послуг на дату складання балансу. 3. Порядок списання доходів і витрат на фінансовий результат. 4. Критерії визнання витрат. 5. Порядок віднесення збитків на майбутні періоди
Перевірка правильності визначення фінансового результату на рахунках бухгалтерського обліку	Полягає в перевірці розрахунку фінансового результату, з врахуванням отриманих доходів, понесених витрат та нарахованого податку на прибуток на рахунка бухгалтерського обліку

Отже, методика внутрішнього контролю фінансових результатів має складатися з таких напрямів як: перевірка рахунків бухгалтерського обліку (70, 90); перевірка документального підтвердження, перевірка дотримання вимог облікової політики, перевірка правильності визначення фінансового результату на рахунках бухгалтерського обліку.

Висновки. Таким чином, організація системи внутрішнього контролю фінансових результатів є основною умовою ефективного попередження та своєчасного виявлення й усунення помилок, неточностей, порушень та відхилень, що сприятиме покращенню результативності функціонування господарюючих суб'єктів.

Так як механізм контролю забезпечує здійснення безперебійного функціонування діяльності підприємства, в ході дослідження представлено систему та методику внутрішнього контролю фінансових результатів.

Ефективність застосування внутрішнього контролю фінансових результатів на підприємствах суттєво підвищить раціональність прийнятих управлінських рішень та сприятиме збільшенню величини прибутку.

1. Белік В. Д. Підходи до організаційної системи внутрішнього контролю / В. Д. Белік // Міжнародний збірник наукових праць. – 2009 – № 3 (15). – С. 84-100.
2. Богданюк О. Інформаційно-методичне забезпечення контролю формування та використання прибутку в сільськогосподарських підприємствах / О. Богданюк, А. Галімон // науковий клуб «Sophus». Секція 6. – 2014. – С. 246-249.
3. Бутинець Т. А. Внутрішній контроль виробничої діяльності підприємства: управлінський підхід / Т. А. Бутинець // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2008 – № 1 (43). – С. 28-32.
4. Бутинець Ф. Ф. Контроль внутрішньогосподарський чи внутрішній? [Електронний ресурс] / Ф. Ф. Бутинець. – Режим доступу: http://www.ztu.edu.ua/ua/science/publishing/wzbirnik/econom/2_14/1.pdf.
5. Дубініна М. В. Інституціональний механізм контролю за формуванням результатів діяльності сільськогосподарських підприємств / М. В. Дубініна // Управління розвитком. - 2012. - №7. - С. 9-10.
6. Шипіна С. Б. Фінансові результати як об'єкт внутрішнього контролю / С. Б. Шипіна // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – Вип. 1 (22). – С. 400-408.
7. Шматковська Т. О. До проблематики організації системи внутрішнього контролю фінансових результатів діяльності підприємства / Т. О. Шматковська, В. В. Ярош // Наукові записки Національного університету «Острозька

«Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 12 (45). Ч. 1. – 2015.

академія». Серія «Економіка»: збірник наукових праць / ред. кол.: І.Д. Пасічник, О.І. Дем'янчук. – О.: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. – Випуск 25. – С. 200–205.